

ZNAČAJ IZDAVANJA SERTIFIKATA KRATKOG PROGRAMA STUDIJA

Matilda Lazić¹, Miodrag Kovačević²

^{1,2}Visoka tehnička škola strukovnih studija u Zrenjaninu, Zrenjanin, Republika Srbija

¹matildalazic@outlook.com, ²miodrag.kovacevic.zr@gmail.com

Kratak sadržaj: U radu je prikazan značaj izdavanja sertifikata i dodatka sertifikata kratkog programa studija, kao načina vođenja evidencije o njima. U okviru rada, prikazan je takođe, generalni značaj uvođenja kratkih programa studija kao veze između visokog obrazovanja i poslodavaca. Sertifikat i dodatak sertifikata predstavljaju javne isprave, koje izdaje visokoškolska ustanova, polazniku, koji je završilo odobreni kratak program studija. Forma i sadržaj isprava propisane su Pravilnikom o sadržaju sertifikata kratkog programa studija i utemeljene su u Zakonu o visokom obrazovanju. Sertifikat i dodatak sertifikatu služe za potvrdu da je polaznik obučeno odnosno, osposobljen da obavlja konkretan posao. Mogu se koristiti u pravnom prometu npr. na tržištu rada ili kod konkretnog poslodavca. Polaznici, koji poseduju sertifikat i dodatak sertifikatu izdatih na propisanim obrazcima, koriste ih kod poslodavca za napredak u službi ili za zapošljavanje na radnom mestu za koje su prošli konkretno traženo usavršavanje/obuku. Propisivanje načina vođenja evidencije i postupka izdavanja sertifikata omogućava njihovu lakšu proveru od strane poslodavaca i podstiče podizanje kapaciteta visokog obrazovanja za brze transformacije prema zahtevima tržišta rada. Generalno, uvođenje kratkih programa studija, za koje se izdaju isprave na propisanim obrazcima, ima veoma veliki značaj jer omogućava visokoškolskim ustanovama da izvedu kratke, funkcionalne i praktično primenljive kratke programe studija prema zahtevima poslodavaca; podizanje specijalizovanih stručnih kompetencija i sticanje veština svršenim polaznicima (mogućnost zaposlenja); poslodavcima pruža mogućnost da brže rešavaju potrebe za specifičnim kadrom u odnosu na školovanje kadra kroz konvencionalne studijske programe.

Ključne reči: kratak program studija, sertifikat i dodatak sertifikatu, isprava, stručno usavršavanje

IMPORTANCE OF ISSUING A SHORT STUDY PROGRAM CERTIFICATE

Abstract: The paper presents the importance of issuing certificates and supplements to the certificate of a short study programs, as a way of keeping records of them. Within the topic, the general importance of introducing short study programs as a link between higher education and employers is also presented. The certificate and the supplement to the certificate are public documents, issued by the higher education institution, to the student who has completed the approved short study program. The form and content of documents are prescribed by the Ordinance on the content of certificates of short study programs and are established in the Law on Higher Education. The certificate and the supplement to the certificate serve to confirm that the student is trained or qualified to perform a specific job. They can be used in legal transactions, e.g. on the labor market or with a specific employer. Participants, who have a certificate and a supplement to the certificates issued on the prescribed forms, use them with the employer for advancement in the service or for employment in the workplace for which they have passed the specifically required training / education. Prescribing the manner of keeping records and the procedure for issuing certificates enables their easier verification by employers and encourages raising the capacity of higher education for rapid transformations according to the requirements of the labor market. In general, the introduction of short study programs, for which documents are issued on prescribed forms, is of great importance and enables: higher education institutions to conduct short, functional and practically applicable short study programs according to the requirements of employers; enables participants to raise specialized professional competencies and acquire skills that provide them with employment opportunities; it enables employers to solve the need for specific staff faster in relation to staff training through conventional study programs.

Key Words: short study program, certificate and supplement to the certificate, public document, professional training

1. UVOD

Kratak program studija (u daljem tekstu: KP) predstavlja funkcionalnu vezu visokog obrazovanja i tržišta rada današnjice. Radi stručnog osposobljavanja studenata i lica sa stečenim srednjim obrazovanjem (u daljem tekstu: Polaznici) za uključivanje u radni proces, izvede se KP koji prema Zakonu o visokom obrazovanju [1] imaju jasno definisanu strukturu, svrhu, ishode učenja i za koje se izdaje sertifikat sa opisom posla za koji se osposobljava Polaznik [2]. Cilj uvođenja KP u obrazovni sistem Republike Srbije jeste da se u kratkom vremenskom roku omogući efektno i efikasno obrazovanje i obuka Polaznika za konkretan posao, na osnovu iskazane potrebe poslodavca. Navedeno predstavlja veliku šansu visokoškolskim ustanovama za saradnju sa poslodavcima.

KP po vrsti, nivou i obimu znanja i veština za koje obučavaju polaznike, odgovaraju visokom obrazovanju. Polaznik pohađa funkcionalni skup predmeta i prakse/obuke i stiče uže, specijalizovano znanje i veštine za obavljanje

konkretnog posla [2]. Uzimajući u obzir da KP zajednički, pripremaju visokoškolska ustanova i konkretni poslodavac, može se smatrati da KP predstavlja vid celoživotnog obrazovanja Polaznika i omogućavaju mu konkurentnost kako na tržištu rada tako i kod poslodavca.

KP ne podleže postupku akreditacije, koji važi za studijske programe [2], što znatno olakšava i ubrzava proceduru njegovog evidentiranja od strane Nacionalnog saveta za visoko obrazovanje ako su pripremljeni u skladu sa zahtevima Pravilnika o organizaciji, sprovođenju, izdavanju sertifikata i postupku vođenja evidencije za kratke programe studija [2]. Navedeno pruža mogućnost poslodavcima da relativno brzo izvrše obuku potrebnog kadra i da kroz definisan postupak izdavanja sertifikata dobije kadar sa upotrebljivim znanjima i veštinama i sa validnim ispravama.

U ovom radu prikazan je značaj izdavanja sertifikata i dodatka sertifikata kratkog programa studija, kako za polaznika, tako i za visokoškolsku ustanovu i konkretnog poslodavca koji ga zajednički organizuju. Pretpostavljeno je da su forma i sadržaj sertifikata o završenom kratkom programu studija i dodatka sertifikata (koje visokoškolska ustanova izdaje Polazniku) propisani Pravilnikom o organizaciji, sprovođenju, izdavanju sertifikata i postupku vođenja evidencije za kratke programe studija [2] kao i Pravilnikom o sadržaju sertifikata kratkog programa studija [3]. Pretpostavljeno je takođe, da Pravilnik o sadržaju sertifikata kratkog programa studija [2] propisuje izgled obrazaca sertifikata i dodatka sertifikata, i da definiše postupak vođenja evidencije i izdavanja navedenih isprava.

2. SERTIFIKAT O ZAVRŠENOM KRATKOM PROGRAMU STUDIJA

Polazniku, koji je položio sve ispite ili je prošao verifikaciju stečenog znanja i veština tj. koji je uspešno stekao predviđene ishode učenja, visokoškolska ustanova izdaje sertifikat o završenom KP. Navedena isprava predstavlja potvrdu da je Polaznik obučen i osposobljen da obavlja konkretan posao [2]. Obrazac sertifikata o završenom KP je jedinstven i propisuje ga Ministar nadležan za poslove visokog obrazovanja [2].

U dodatku sertifikata o završenom KP navode se [2]:

- a) podaci o visokoškolskoj ustanovi koja organizuje i realizuje KP;
- b) spisak predmeta, koje je Polaznik položio, sa pripadajućim ESPB i dobijenom ocenom;
- c) znanja i veštine odnosno, kao ishodi učenja, koje je stekao Polaznik, a koji su relevantni za posao za koji se izdaje sertifikat o završenom KP;
- d) opis posla za koji je Polaznik osposobljen.

Visokoškolska ustanova je dužna da vodi evidenciju o realizovanim KP [2] i izdatim sertifikatima u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju [1] i opštim aktima.

Sertifikat o završenom KP ima jasno propisanu formu i sadržaj.

Sertifikat o završenom KP u obliku je lista veličine 245x345 mm. Štampa se na 200-gramskoj hartiji, sadrži serijski broj i logo visokoškolske ustanove koja organizuje i izvodi KP, koji se nalazi u pozadini teksta [3]. Izgled i sadržaj sertifikata o završenom KP utvrđen je na Obrazcima br. 1. i br. 2., koji čine sastavni deo Pravilnika o sadržaju sertifikata kratkog programa studija [3]. Prema tome, visokoškolske ustanove moraju izdavati unificiran sertifikat o završenom KP, isključivo na propisanim obrazcima.

3. DODATAK SERTIFIKATU O ZAVRŠENOM KRATKOM PROGRAMU STUDIJA

Visokoškolska ustanova, koja organizuje i realizuje KP, uz sertifikat o završenom KP propisanog izgleda i forme, izdaje i dodatak sertifikatu o završenom KP [3]. Dodatak sertifikatu o završenom KP štampa se na 100-gramskoj hartiji, sadrži do pet stranica u obliku listova čije su pojedinačne veličine 210x297 mm [3].

Izgled i sadržaj dodatka sertifikatu o završenom KP utvrđen je na Obrazcu br. 3., koji čini sastavni deo Pravilnika o sadržaju sertifikata kratkog programa studija [3]. Prema tome, visokoškolske ustanove moraju izdavati unificiran dodatak sertifikatu, isključivo na propisanom obrazcu jer u suprotnom bi kršile zakon o visokom obrazovanju [1] i druge povezane propise.

4. ZNAČAJ DEFINISANJA POSTUPKA IZDAVANJA SERTIFIKATA I VOĐENJA EVIDENCIJE O KRATKOM PROGRAMU STUDIJA

Sertifikat o završenom KP i dodatak sertifikatu imaju svojstvu i pravno dejstvo javnih isprava prema zakonu o visokom obrazovanju [1].

Vođenje evidencije o izdatim sertifikatima i dodacima sertifikata ima veoma veliki značaj kako po Polaznika koji je završio KP, tako i po visokoškolsku ustanovu i poslodavca; koji su ga u međusobnoj saradnji organizovali i realizovali. Visokoškolska ustanova ima obavezu vođenja evidencije o izdatim sertifikatima i dodacima sertifikata, koja po načinu i postupku mora biti usklađena kroz opšte akte sa odgovarajućim odredbama Zakona o visokom obrazovanju [1]. Način i postupak vođenja evidencije i izdavanja sertifikata takođe, mora biti u skladu sa Pravilnikom o organizaciji, sprovođenju, izdavanju sertifikata i postupku vođenja evidencije za kratke programe studija [2] odnosno pravilima, koje je propisao Nacionalni savet za visoko obrazovanje jer je on državni organ koji evidentira odnosno, odbrava studijski program pre početka realizacije.

Vođenje evidencije u skladu sa relevantnim propisima [1,2] omogućava visokoškolskoj ustanovi da uvek ima na jednom mestu sistematizovan popis svih izdatih sertifikata, koji se trajno čuvaju. U slučaju da inspekcijski organi zatraže uvid u evidencije Polaznika ili izdatih sertifikata, visokoškolska ustanova na jednostavan način tražiocu podataka može prikazati podatke i dokazati istinitost odnosno, pravnu validnost istih. U dosijeu svakog Polaznika moraju se nalaziti svi podaci vezani za njegovo pohađanje KP.

Prema navedenom, vođenje evidencije o KP omogućava legitimnost i proverljivost svih podataka vezanih za svaki realizovan KP i pojedinačne polaznike. Preko podataka iz evidencije isprava, visokoškolska ustanova može pratiti efikasnost realizacije KP, uspešnost polaznika, uspešnost saradnje sa poslodavcem, i navedene podatke koristiti u mehanizmima unutrašnje kontrole kvaliteta i samovrednovanja. Kolekciju realizovanih KP visokoškolska ustanova može prikazati kao značajnu referencu u procesu akreditacije ustanove.

Visokoškolska ustanova je dužna da u Elaboratu o kratkom programu studija [4], koji služi kao osnov za njegovo odobrenje od strane Nacionalnog saveta za visoko obrazovanje, prikaže propisan postupak vođenja evidencije o KP. Na taj način ustanova koja organizuje i realizuje KP, dokazuje da ima pravno-administrativne kapacitete za realizaciju KP i da poštuje relevantne propise.

Izdavanje sertifikata i dodatka sertifikatu ima veoma veliki značaj za Polaznika. Opis posla, stečena znanja i veštine detaljno su prikazane i izdatoj ispravi. Izdata isprava predstavlja legitiman osnov Polazniku da pred poslodavcem ili na tržištu rada dokaže da je završio KP i da je obučen za naveden opis posla. Polaznik takođe, prema Zakonu o visokom obrazovanju [1] ima pravo da na osnovu sertifikata i dodatka sertifikatu, zatraži priznavanje položenih ispita sa KP nakon upisa na prvu godinu studijskog programa prvog ili drugog stepena (u istoj ustanovi u kojoj je završio KP). Navedeno omogućava polazniku da stečena specijalizovana znanja i veštine iskoristi kao polaznu osnovu za dalje školovanje. Mora se naglasiti da specijalizovane veštine, koje je Polaznik stekao za konkretnog poslodavca i konkretan opis posla predstavljaju samo segmet ciljeva i ishoda konvencionalnog studijskog programa prvog ili drugog nivoa. Navedeno implicira značajnu razliku između kratkog programa studija i konvencionalnog studijskog programa prvog ili drugog stepena, kako po obimu ESPB, tako i po vremenu trajanja.

Značaj izdavanja sertifikata i dodatka sertifikatu je veoma velik za poslodavca koji u saradnji sa visokoškolom ustanovom zajednički organizuje KP. Poslodavac dobija obučen kadar prema sopstvenim potrebama i to, sa validnom javnom ispravom. U internim aktima o sistematizaciji, izdate javne isprave o završenim KP, služe kao potvrda o stečenim znanjima i veštinama i konsekventno, mogu služiti za određivanje zarade na konkretnim radnim mestima prema složenosti posla za koje je Polaznik obučen.

5. ZAKLJUČAK

Generalno, uvođenje kratkih programa studija, za koje se izdaju isprave na propisanim obrazcima, ima veoma veliki značaj jer omogućava visokoškolskim ustanovama da izvode kratke, funkcionalne i praktično primenljive kratke programe studija prema zahtevima poslodavaca; podizanje specijalizovanih stručnih kompetencija i sticanje veština svršenim polaznicima (mogućnost zaposlenja); poslodavcima pruža mogućnost da brže rešavaju potrebe za specifičnim kadrom u odnosu na školovanje kadra kroz konvencionalne studijske programe.

Forma i sadržaj sertifikata i dodatka sertifikatu propisani su preko odgovarajućih Obrazaca. Unificiranje sertifikata i podataka sertifikatu za sve visokoškolske ustanove koje ih izdaju prema Zakonu o visokom obrazovanju pruža pravnu sigurnost poslodavcima i Polaznicima da su naveden javne isprave u skladu sa propisima i da se legitimno mogu koristiti u izdate svrhe.

Dalji tok rada bi mogao obuhvatati analizu kratkih programa studija koji su organizovani i realizovani do danas kao pokazatelje aktuelnih interesovanja poslodavaca i brzine reagovanja visokoškolskih ustanova u pogledu praćenja zahteva tržišta.

6. LITERATURA

- [1] *Zakon o visokom obrazovanju*, "Službeni glasnik RS", br. 88/2017, 73/2018, 27/2018 - dr. zakon, 67/2019, 6/2020 - dr. zakoni, 11/2021 - autentično tumačenje, 67/2021 i 67/2021 - dr. zakon.
- [2] *Pravilnik o organizaciji, sprovođenju, izdavanju sertifikata i postupku vođenja evidencije za kratke programe studija*, "Službeni glasnik RS", broj 32/2019.
- [3] *Pravilnik o sadržaju sertifikata kratkog programa studija*. Internet stranica http://nsvo.gov.rs/wp-content/uploads/2019/11/Pravilnik-o-sadrzaju-sertifikata-kps_opt.pdf
- [4] *Elaborat za kratki program studija*. Internet stranica <http://nsvo.gov.rs>